

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 40.—
za pol leta 20.—
za četrt leta 10.—
za 1 mesec 3:50

Posamezna številka 1 K.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), prilije, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 8

Ptuj, 20. februarja 1921

III. letnik

Ljudsko štetje v naših mestih.

Prve številke ljudskega štetja so prišle na svetlo. Mesto Ptuj ima 4447 prebivalcev, med njimi 392 vojaških oseb. Po veri je med civilnim prebivalstvom 3732 oseb rimsko-kat. 211 pravoslavne, 82 evangeljske, 27 izraelskega veroizpovedanja. Po narodnosti se je iz civilnega prebivalstva priznalo 2994 oseb za slovenski, 975 za nemški, 110 za srbsko-hrvaški, 58 kak drugi slovanski jezik. V Mariboru je vsega prebivalstva (z vojaštvom in kaznjenci) 30.739 oseb, civilnega 28.202, med vsemi prebivalci se je izjavilo za slov. materinski jezik 20.929 oseb, za srbsko-hrv. 776, za nemški 6512 oseb. V Celju je 6700 civilnih oseb, med njimi 940 z nemškim prijavljenim materinskim jezikom.

Zanimive so te številke, kar se tiče narodnosti. Voditelji nemštva po spodnještajerskih mestih so do zadnjega časa kričali, kaka krivica se godi tem Nemcem, ki so priklopljeni k Jugoslaviji. Nepoučeni svet jim je verjel, ker ni poznal, ali ni hotel poznati resničnih razmer. Nemška statistika je bila v imenu vlade potvorjena. Najboljši dokaz za to je, da se pri ljudskem štetju l. 1910 ni hotela vlada ravnati nič več po materinskem jeziku, nego je bila vzela za podlago občevalni jezik. Tako so morali vsi oni tisoči Slovencev, ki so bili odvisni kakorkoli od Nemcev, navesti nemščino za občevalni jezik, čeprav je niti razumeli niso. Tako so v spodnještajerskih nemških mestih in gnezdi našli takrat toliko Nemcev, v Ptuj nad 3 tisoč, v Mariboru nad 22 tisoč, v Celju ok. 5 tisoč. Zakaj čeprav se je štel l. 1910 občevalni, ne materinski jezik, so Nemci v svoji predrznosti štel za Nemce vse one, ktere so prisili k nemškemu občevalnemu jeziku.

Pri sedanjem štetju se je ona velika avstrijsko nemška sleparija jasno pokazala. Nemci so v naštetih glavnih treh mestih pali od 30 tisočev na dobrih 8 tisočev. Ali tudi te številke še niso prave.

Pred štetjem smo v našem listu povdarjali, da naj vsak po resnici navede svojo narodnost, naj pa nemški hujskači ne silijo ljudi očiti slovenske narodnosti, da bi se priznavali za Nemce. Dosežene visoke številke pa morajo vsakega poznavalca narodnostnih razmer v naših mestih prepričati, da se to ni zgodilo. Opravičeno smemo trditi, da je med temi Nemci najmanj dve tretjini ljudi slovenske narodnosti.

Števene komisije naj bi si le natančno ogledale posamezne pole in videli bi, koliko raznih —ecev, —ikov, —ičev, —unov tišči v nemški materinski jezik, dasiravno so bili rojeni v slovenskih občinah, dasiravno vedo njihovi znanci, kako so v mladosti lepo kramljali po slovensko, kako njihove matere in očetje niso znali nemški. Priznavamo, da je marsikdo izmed njih po krivdi razmer zašel med take Nemce, da niso torej vsi zavedni renegatje. Spomniti se je le treba nekdanje avstrijske silovite ponemčevalne politike, ki je marsikomu prešla v meso in kri. Spominjao se v Ptuj le slovite nasilne Ornigove ponem-

ševalne dobe, ko so razni vsenemci, zlasti renegatje, z vso, le izdajniškim dušam lastno besnostjo preganjali Slovence.

Svarili smo poštene pristne Nemce, naj sebi v čast in korist ledajo, da se otreso take nečedne tujorodne privlake. Da se to ni zgodilo v polni meri, moramo pripisovati onim zagrizenim Nemcem in renegatom, ki še vedno sanjajo o svojem nasilnem gospodstvu nad Slovenci. Naša dolžnost pa je, da tudi njimi pokažemo meje narodne strpnosti, da se ne damo potujčevati onim, ki žive o naših žuljih. Če se ti nacijsionalni nestrpnosti ne branijo slovenskega denarja, naj brzdaajo nacijsionalno strast, naj nas ne izzivajo.

Naša mladina in šola.

Gimn. ravn. Fr. Vajda.

Veliko se danes govori in piše o bednem stanju uradnikov in drugih duševnih delavcev. Pričakovati bi torej bilo, da nikdo ne bo silil k tem poklicem in k težavnemu študiju, ki vodi do njih. Kljub temu pa naval na gimnazije in druge višje šole ne pojema, ampak nasprotno, število dijakov vedno raste. Vidi se dobra volja starišev, ki želijo, da bi se otroci čimbolj izobrazili in si tako zboljšali svojo bodočnost. Imamo res nekaj odličnih dijakov in dijakinj, ki v polni meri zadostujejo šolskim zahtevam ter izvršujejo želje in nade svojih starišev. Takšni dijaki so veselje svojih učiteljev in ponos šole.

Žalibog so ti dobri dijaki v manjšini. O večini ne moremo trditi, da jih je „uka žeja speljala“ v šole, kakor nekdanj Prešerna. Zdi se, da hodijo v šole le zato, da se izognejo drugemu delu. Brez pravega zanimanja sedijo v šoli, neveselo in površno opravljajo svoje naloge. Zato pa so tudi učni uspehi kaj slabi. Zadnji dve leti smo imeli potrpljenje, zatisnili smo včasih oko in „izdelal“ je marsikdo, ki tega ni zaslužil. Ker pa se v javnosti vedno bolj množijo pritožbe, da površnih, netočnih in nezanesljivih ljudi s polovčarskim znanjem ne morejo rabiti v nobenem poklicu — omenjam le počenjanje nekaterih mladih uradnikov in uradnic na ljubljanski pošti — zato se moramo zopet vrniti k strogemu merilu pri presoji znanja in marljivosti dijakov. Tu pa smo doživeli čudno presenečenje. Niti polovica dijakov ni zadostilo zahtevam, ki se po obstoječih predpisih morajo staviti na njih znanje. To je pokazal zaključek prvega polletja na gimnaziji v Ptuj. Nič boljši ni bil uspeh na tukajšnji deški meščanski šoli. Ista poročila prinašajo dnevnik o ljubljanskih šolah.

Kje tiči vzrok tem slabim uspehom? Nekaj je kriva slaba šola med vojno in pomanjkljiva podlaga. Toda to se da popraviti s pridnostjo. V 5. razredu smo imeli lani dijaka, ki štiri leta ni bil v šoli. V začetku leta niti ni več poznal grških črk. Z železno vztrajnostjo je dosegel, da je koncem leta dovršil razred!

Kot drugi vzrok se navaja večja svoboda, ki jo danes uživa mladina, in udeležba pri raznem izvenšolskem delu. A to ne bi smelo dijaštva zadrževati od študij. Tudi mi smo

nekdanj prirejali koncerte in predavanja, ko je to še bilo prepovedano in smo zaradi tega dobili „karcer“; tudi mi smo plesali, toda kljub temu nismo zanemarjali svojih šolskih dolžnosti. Imamo tudi sedaj dijake, ki so bili pri vojaki ter so mnogo pozabili in sodelujejo pri raznih prireditvah, a pred vsem zadostujejo šolskim zahtevam. Izvenšolsko delo dijaku ne sme postati glavna stvar. Dijak ne sme biti do 10. ali 11. večerne ure pri sestankih raznih organizacij. Gregorčičev izrek:

„Dolžan ni samo, kar valeva mu stan, Kar more, to mož je storiti dolžan“

se navadno tolmači tako, da mora mož po svojih močeh delovati tudi izven svojega stanu. Pravilnejša se mi zdi razlaga, ki sloini na povdarka besede „veleva“, da mož pred vsem v svojem stanu ali poklicu naj stori, kar more, ne samo, kar mu stan vелеva. Naroda ne bodo rešila razna društva, ampak človeštvo bo napredovalo, če bo vsak v svojem stanu storil, kar more: kmet v kmetijstvu, obrtnik v svoji obrti, trgovec v trgovini, učenjak v svoji znanosti in — dijak v šoli.

Vsaka šola ima dvojni namen: prvič naj izobrazí razum in da učenca znanje, ki je potrebno za nadaljni študij ali za poklic, v katerega dotičnik stopi neposredno iz šole. Drugič — in to je še važnejše — naj vzgoji učenčev značaj in utrdi njegovo voljo, da bo vedno in povsod vestno izvrševal svoje dolžnosti. Tega se učenec navadi, ako dan za dnevom vestno in točno dela svoje naloge. S tem si obenem bistri svoj um.

Ravno vestnosti in natančnosti pogrešamo danes skoro povsod. Delavec površno opravlja svoje delo, pri trgovcu in obrtniku dostikrat ne najdemo tiste solidnosti, ki je potrebna za uspešno konkurenco z drugimi. Tudi med dijaštvom vlada neka površnost, zanikernost in upornost. V nižjih razredih so nekateri, ki se ne morejo navaditi, da bi redno delali svoje naloge, v višjih razredih pa ne delajo, ker si domišlujejo, da morajo dobiti dobre rede, ker jih je že malo v razredu, ali da bodo napravili maturo, ker so že v zadnjem razredu. Mi pa ne smemo pustiti k maturi nobenega, pri katerem ni dosežen dvojni namen šole: trdna volja, ki ne opeša pri nobeni težkoči, in duševna zrelost, ki razpolaga z gotovim znanjem in s sposobnostjo za samostojno delo.

Upati moramo, da bo duševno delo sčasom dobilo svoje priznanje in da bo zopet več veljal tisti, ki več zna. Čim solidnejše bo znanje tistih, ki se posvetijo študijam, tem prej bomo dosegli primerno veljavo. Kdor je študiral v težkih razmerah samo iz veselja do študij, ta prenaša današnje bedno stanje z vdanostjo in filozofsko resigniranostjo ter kljub vsemu vestno izvršuje svoje dolžnosti. Gorje pa tistim, ki so iz same spekulacije brez navdušenja šli študirat in so se le s polovčarskim znanjem prerili skozi šole! Kakor zdaj izdelujejo svoje šolske naloge nevoljno in površno, tako bodo opravljali tudi svoje poklicno delo. Zaostajali bodo tudi v svojem poklicu. Zato šola naj bo stroga, stariši in javnost pa jo naj podpirajo, da dobimo zarod, ki bo uspešno konkuriral na vseh poljih. Ako bo mladina vestno